

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย ของจังหวัดสุพรรณบุรี

Development of a Local Curriculum of Art Learning Area in Lower Secondary School on Thai Song
Dam Hand Weaving in Contemporary Context in Suphanburi Province

กิตติศักดิ์ คนแรงดี¹ และ อินทิรา พรหมพันธุ์^{2*}

Kittisak Khonrangdee¹ and Intira Prompan^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและองค์ความรู้พื้นฐานของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย และ 2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย เพื่อใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาของชุมชนชาวไทยทรงดำ ในจังหวัดสุพรรณบุรีที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปะ 7 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 63 คน และประชาชนชาวบ้าน 13 คน และผู้ประกอบการธุรกิจ 4 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์หลักสูตร 2) แบบสอบถามสำหรับครูศิลปะ 3) แบบสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ประกอบการ และประชาชนชาวบ้าน และ 4) แบบประเมินหลักสูตรสำหรับทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และการสรุปผลในรูปแบบความเรียง ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพและองค์ความรู้พื้นฐานของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ โดยจะอยู่ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาสังคมศึกษา หรือวิชาชุมนุม 2) การสำรวจความคิดเห็นและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ต้องการให้จัดหลักสูตร เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย ให้ผู้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของผ้าทอ ฝึกให้ผู้เรียน ได้หาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และจากประชาชนชาวบ้านในชุมชน ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ และแบบสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดการใช้งานให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบเป็นอาชีพ

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรศิลปะท้องถิ่น, ผ้าทอ, ไทยทรงดำ, สุพรรณบุรี

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Graduate Student of Art Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: kun.kittisak@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Lecturer of Art Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: intira.p@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

The purposes of this research were 1) to study state and basic knowledge of a local curriculum of Thai Song Dam hand weaving and 2) to develop a local curriculum on Thai Song Dam hand weaving in contemporary context in Suphanburi province which is suited to 21st century learners. The sample groups were 1) 7 art teachers 2) 63 secondary school students 3) 13 local Thai Song Dam fabrics experts and 4) 4 business men in Thai Song Dam textile. The research tools were 1) curriculum analysis forms 2) questionnaire forms for art teachers 3) interview forms for students, businessmen and experts and 4) curriculum evaluation forms for qualifications. The data was analyzed by means of percentage, means, and conclusion in an essay. The result revealed that 1) state and basic knowledge of a local curriculum on Thai Song Dam hand weaving in present is a sub content in Thai Song Dam culture curriculum which is included in Career and Technology Courses, Social Studies, or Course of Rally. 2) Based on survey and interview the sample groups found that a Thai Song Dam hand weaving in contemporary context curriculum should be taught by learning through the history of the fabrics, searching for knowledge from many sources and local experts, creating products in both conservative way for preserving and innovative ways for continuing to use in current context, teaching to use the fabrics correctly, and encouraging learners to bring their knowledge into their careers.

Keywords: curriculum development, local art curriculum, textiles, Thaisongdam, Suphanburi

บทนำ

สถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก การเรียนรู้ตามระบบการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้น ทำให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษาถูกลดความสำคัญลง ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาวัฒนธรรมและเรียนรู้อัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องเข้ามามีบทบาทเพื่อปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมตามบริบทท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมที่ต้องการให้ทุกภาคส่วนเข้ามาส่งเสริมการเรียนรู้รากเหง้าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น (กระทรวงวัฒนธรรม, 2557)

ผ้าทอไทยทรงดำ ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหนึ่งที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติของชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ซึ่งอาศัยกระจายตัวอยู่ในหลายพื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรีและอาศัยอยู่มากในอำเภออู่ทองและสองพี่น้อง นอกจากบทบาทด้านการเป็นเครื่องนุ่งห่มที่บ่งบอกถึงความเป็นพวกพ้องแล้ว ในพิธีการของชาติพันธุ์ ก็ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องใช้ในการประกอบพิธีกรรม และควรให้พิธีกรรมเป็นไปตามความสมบูรณ์ของธรรมเนียม (บุญเสริม ดินตะสุวรรณ, 2545)

สถานการณ์ปัจจุบันงานด้านผ้าทอไทยทรงดำ มีจำนวนผู้ผลิตลดลง เนื่องจากมีกระบวนการผลิตหลายขั้นตอน ประกอบกับผลตอบแทนราคาขายที่ไม่สูง ผู้คนในยุคใหม่จึงหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ทำให้เกิดการขาดผู้สืบทอดส่งผลให้สถานภาพของผ้าทอซบเซาลง (กิตติกรรณ์ นพอุดมพันธุ์, 2550) นอกจากนี้

ยังส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการใช้งาน เนื่องจากการผลิตลดลง ผลงานด้านผ้าทอที่มีในครอบครองของแต่ละบุคคลจึงถือเป็นของหายาก การนำมาใช้จึงจะสวมใส่เฉพาะเมื่อจำเป็นในการเข้าร่วมงานและพิธีกรรมสำคัญเท่านั้น เพื่อการยืดอายุการใช้งานและรักษาไว้ให้มีใช้งานครั้งต่อไป รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในปัจจุบัน ผ้าทอไทยทรงดำแบบเดิมจะเป็นผ้าฝ้าย ซึ่งบางพื้นมีความหนา สวมใส่แล้วร้อนไม่เหมาะกับสภาพอากาศในปัจจุบัน ส่วนการดูแลรักษา หากเป็นแบบดั้งเดิมที่ย้อมสีธรรมชาติจะต้องใช้อย่างระวังไม่ให้เปื้อน เพราะจะไม่นิยมซักเนื่องจากสีจะตก ทำให้ผืนผ้าเสียหาย และไม่สวยงามเช่นเดิม จึงต้องใช้อย่างทะนุถนอม ทำให้เกิดเป็นข้อจำกัด ต่อมาเมื่อมีตัวเลือกที่หลากหลายการสวมใส่เสื้อผ้าตามยุคสมัย จึงตอบโจทย์ลูกหลานชาวไทยทรงดำมากกว่าทั้งในแง่ความสวยงามทันสมัย ความสะดวกสบายในการสวมใส่ และการดูแลรักษา (พิรมาลย์ บุญธรรม, 2544) ส่งผลให้สถานะของผ้าทอไทยทรงดำในปัจจุบันกลายเป็นเรื่องราวไกลตัวของลูกหลานชาวไทยทรงดำมากขึ้น หลายคนอาจรู้จัก แต่ก็ไม่เข้าใจถึงที่มาที่ไป และความสำคัญของผืนผ้า ทำให้ความเชื่อและคำสอนที่บรรพบุรุษได้คิดไว้สอนลูกหลานผ่านสีสันทและลวดลายของผืนผ้ากำลังถูกกลืนหายไป พร้อมกับมุมมองด้านคุณค่าที่มีต่อผ้าทอไทยทรงดำลดลงไปด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นปัญหาด้านผ้าทอไทยทรงดำ จึงนำกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในด้านศิลปะผ้าทอและสถานะของผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย มาสร้างเป็นหลักสูตรสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสอดคล้องกับช่วงอายุของสตรีที่เริ่มทอผ้าในอดีต โดยจะเริ่มต้นฝึกหัดเรียนรู้งานด้านผ้าทอในช่วงอายุเฉลี่ยระหว่าง 13-18 ปี อันสืบเนื่องมาจากความพร้อมทางด้านร่างกาย กล้ามเนื้อขาและพลังกำลังเริ่มมีความพร้อมที่จะใช้ก้ทอผ้าและออกแรงทอได้ (นิยม ออไอศุรย์, 2539) เช่นเดียวกับ (Lowenfeld, 1957) ที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการของวัยรุ่นในช่วงอายุ 14-17 ปี ว่าเป็นวัยที่พัฒนาการต่าง ๆ ทางด้านร่างกายเริ่มสมบูรณ์ สามารถควบคุมการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือทางศิลปะต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เริ่มมีสมาธิและช่วงความสนใจที่ยาวนานเพียงพอที่จะสร้างงานศิลปะได้ ดังนั้น นักเรียนในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจึงมีความเหมาะสมที่จะเริ่มต้นเรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานด้านผ้าทอไทยทรงดำได้ นอกจากนี้เมื่อเชื่อมโยงไปถึงความต้องการของระบบการศึกษาปัจจุบันในการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งได้มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียน เป็นผู้อนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยหลักสูตรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2556) เพื่อตอบสนองความต้องการของระบบการศึกษาและชุมชนท้องถิ่นให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ สามารถสืบสานและดำรงรักษาวัฒนธรรมไทยทรงดำไว้ได้ภายใต้บริบทที่ร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและองค์ความรู้พื้นฐานของหลักสูตรท้องถิ่นสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เป็นชุมชนชาวไทยทรงดำในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วิธีการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ประกอบการธุรกิจด้านผ้าทอไทยทรงดำ ปราชญ์ชาวบ้านและช่างด้านทอผ้าชาวไทยทรงดำ โดยผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่มีการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ตั้งอยู่ในชุมชนชาวไทยทรงดำ ที่มีอยู่ในอำเภอสองพี่น้อง และอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ครูผู้สอนวิชาศิลปะ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ คือ เป็นครูผู้สอนวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) ในโรงเรียนที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ตั้งอยู่ในชุมชนชาวไทยทรงดำ ที่มีอยู่ในอำเภอสองพี่น้อง และอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน

2.2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสุพรรณบุรี (โรงเรียนในชุมชนไทยทรงดำ) จำนวน 63 คนใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

2.3 ปราชญ์ชาวบ้านและช่างทอผ้าชาวไทยทรงดำ และผู้ประกอบการด้านผ้าทอไทยทรงดำ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอชาวไทยทรงดำ และมีบทบาทในการเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น จำนวน 15 คน

2.4 ผู้ประกอบการด้านผ้าทอไทยทรงดำ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ คือ เป็นผู้ส่งเสริมการซื้อขายสินค้าที่จัดทำขึ้นจากฝีมือของชาวไทยทรงดำในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. แบบวิเคราะห์หลักสูตร สำหรับศึกษาสภาพและโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ในปัจจุบัน

2. แบบสอบถาม สำหรับครูศิลปะด้านทัศนศิลป์ เกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 คำถามเนื้อหาที่นำมาวัดประเมินค่า (rating scale) เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย ในจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้เป็นคำถามแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

3. แบบสัมภาษณ์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปราชญ์ชาวบ้านและช่างด้านไทยทรงดำ ผู้ประกอบการสินค้าด้านผ้าทอไทยทรง โดยในแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าทอชาวไทยทรงดำ ด้านกระบวนการถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์ ด้านเทคนิคและวิธีด้านความเชื่อและประเพณี สถานะของผ้าทอไทยทรงดำในปัจจุบัน การสร้างสรรค์ผลงานจากผ้าทอไทยทรงดำเพื่อตอบสนองกับรูปแบบวิถีชีวิตในปัจจุบัน แนวโน้มของผ้าทอไทยทรงดำในอนาคต ข้อมูลที่มีความสำคัญที่คิดว่าเยาวชนชาวไทยทรงดำรุ่นใหม่ควรรู้เกี่ยวกับผ้าทอชาวไทยทรงดำ

4. แบบประเมินหลักสูตร สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. นำโครงร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไปให้ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ และปรับแก้ไขให้สมบูรณ์

3. นำโครงร่างเครื่องมือที่ปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ที่เผยแพร่ในวงวิชาการไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาที่เผยแพร่ในวงวิชาการไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3.3 เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เผยแพร่ในวงวิชาการไม่ต่ำกว่า 5 ปี

4. นำโครงร่างเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและให้อาจารย์

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อแนะและแก้ไขให้สมบูรณ์

5. นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (try-out) กับครูศิลปะ เพื่อศึกษาความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของแบบแสดงความคิดเห็น

6. ปรับแก้เครื่องมือให้สมบูรณ์และนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สรุปการวิเคราะห์หลักสูตรออกมาเป็นตาราง แบ่งเป็นรายละเอียด 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล และสรุปผลในรูปแบบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ครูศิลปะ (ทัศนศิลป์) โดยหาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปผลในรูปแบบความเรียง

3. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ ในจังหวัดสุพรรณบุรี จากนักเรียน ผู้ประกอบการด้านผ้าทอไทยทรงดำ ประชาชนชาวบ้านและช่างด้านผ้าทอไทยทรงดำ โดยหาค่าความถี่และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

4. วิเคราะห์แบบประเมินหลักสูตร โดยหาค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปผลในรูปแบบความเรียง

การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือทั้งหมด โดยการสังเคราะห์หลักสูตรนำเสนอออกมาในรูปแบบตารางและความเรียง แบบสอบถามวิเคราะห์ตามค่าสถิติที่กำหนดแล้วสรุปผลการวิจัยตามจุดประสงค์ของการวิจัย แบบสัมภาษณ์สรุปในรูปแบบความเรียง และการประเมินหลักสูตรจากการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและสรุปออกมาในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ด้านสภาพและองค์ความรู้พื้นฐานของหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ ในปัจจุบัน

การจัดการเรียน เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ มีลักษณะของการเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งในเนื้อหาหลักสูตรวัฒนธรรมไทยทรงดำ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและเทคโนโลยี เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เช่น การสร้างลวดลายในงานด้านผ้าทอไทยทรงดำ เรียกว่า “การเย็บดอก” กลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ประวัติ ความเป็นมา และการใช้

งาน เช่นเดียวกับกิจกรรมชุมนุมไทยทรงดำ โดยเป็นลักษณะการเรียนรู้วัฒนธรรมเบื้องต้น เพื่อส่งเสริมให้รู้จัก และเข้าใจ สามารถใช้ผลงานจากผ้าทอไทยทรงดำได้อย่างถูกต้อง

ด้านความคิดเห็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย

แบ่งการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์

1. ผลการวิจัยจากแบบสอบถามความคิดเห็น ของครูศิลปะสามารถสรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นด้านการจัดหลักสูตร ครูศิลปะมีความเห็นว่าควรมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย โดยควรจัดเป็นวิชาเลือก เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ เพราะมีเนื้อหาที่ต้องใช้ทักษะและความอดทน

1.1 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายอัตลักษณ์ของผ้าทอไทยทรงดำได้ เปรียบเทียบความแตกต่างของผ้าทอจากแหล่งอื่นได้ และเพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของผ้าทอไทยทรงดำของวัดสุพรรณบุรี มีค่าเฉลี่ยความเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.63$)

1.2 ด้านการกำหนดเนื้อหา การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการทอผ้า การสร้างลวดลายด้วยเทคนิคต่าง ๆ และการส่งเสริมแนวทางในการอนุรักษ์ และพัฒนาเพื่อสืบทอดผ้าทอไทยทรงดำจังหวัดสุพรรณบุรี มีค่าเฉลี่ยความเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.88$)

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนและสื่อการสอน การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอไทยทรงดำมาให้ความรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.88$)

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอไทยทรงดำ และสามารถเปรียบเทียบกับผ้าทอพื้นเมืองจากแหล่งอื่น ๆ ได้ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด ($M = 4.63$)

2. ผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ปราชญ์ชาวบ้านและช่างด้านผ้าทอไทยทรงดำ มีความเห็นว่าควรมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับผ้าทอไทยทรงดำ เนื่องจากไม่มีผู้มาสืบทอด โดยอยากเน้นให้ผู้เรียนรู้จักและสามารถใช้งานด้านผ้าทอไทยทรงดำได้อย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียม และการฝึกทักษะในด้านผ้าทอไทยทรงดำโดยเน้นไปที่ผลงานในรูปแบบดั้งเดิม เพราะเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ลูกหลานควรรู้และสืบสานต่อไปไม่ให้อสูญหาย เมื่อเข้าใจงานในรูปแบบดั้งเดิมครบถ้วนแล้วจึงค่อยเรียนรู้การสร้างงานในแบบสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงรูปแบบตามขนบธรรมเนียมเดิม ในขณะที่สร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ภายใต้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อย่างเหมาะสม

2.2 ผู้ประกอบการสินค้าด้านผ้าทอไทยทรงดำ มีความเห็นว่าปัจจุบันมีช่างด้านผ้าทอไทยทรงดำลดลง ทำให้สินค้ามีปริมาณที่จำกัด นอกจากนี้ปัจจัยด้านการพัฒนาสินค้าให้มีความร่วมสมัย และหลากหลายให้สามารถแข่งขันกับสินค้าประเภทเดียวกันในท้องตลาดยังเป็นจุดอ่อน เพราะขาดบุคลากรผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่จะเข้ามาส่งเสริมและสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงอยากให้หลักสูตรท้องถิ่นนี้ตอบสนอง

ในด้านการเพิ่มอัตราผู้ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานด้านผ้าทอไทยทรงดำรุ่นใหม่ขึ้น โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบสร้างสรรค์ เพราะแต่ละแบบมีฐานของกลุ่มผู้ซื้อที่แตกต่างกัน จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 2 ด้าน ควบคู่กัน

2.3 นักเรียน มีความเห็น และสนใจที่จะได้เรียนเรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย เนื่องจากไม่มีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสเรียนรู้ เพราะต้องเข้ามาเรียนตามระบบการศึกษา รวมถึงช่องว่างระหว่างวัยของเด็กและปราชญ์ชาวบ้าน และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่มีลดลง โรงเรียนจึงควรเป็นผู้จัดเนื้อหาเรื่องนี้ให้ได้เรียนรู้ เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เคยพบเห็นใกล้ตัวในวิถีชีวิตของชุมชน จึงเห็นว่าจะเป็นเรื่องราวความรู้ที่เป็นประโยชน์ จึงอยากรู้จักและใช้งานได้อย่างถูกต้อง ได้ทดลองฝึกปฏิบัติสร้างผลงานเพื่อเป็นความรู้ติดตัวสำหรับต่อยอดไปเป็นอาชีพได้ต่อไป โดยมีความสนใจการสร้างผลงานในแบบสร้างสรรค์เนื่องจากคิดว่าจะสามารถตอบสนองการใช้งานในวิถีชีวิตของคนในยุคใหม่ได้มากขึ้น

อภิปรายผล

ด้านสภาพและองค์ความรู้พื้นฐานของหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ ในปัจจุบัน

การจัดการเรียน เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ เป็นไปในลักษณะของการเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งในเนื้อหาหลักสูตรวัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและเทคโนโลยี เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เช่น การสร้างลวดลายในงานด้านผ้าทอไทยทรงดำ ที่เรียกว่า “การเย็บดอก” กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ประวัติ ความเป็นมา และการใช้งาน เช่นเดียวกับกิจกรรมชุมชนไทยทรงดำ โดยเป็นลักษณะการเรียนรู้วัฒนธรรมในเบื้องต้น เพื่อส่งเสริมให้รู้จักและเข้าใจ และสามารถนำผลงานจากผ้าทอไทยทรงดำได้อย่างถูกต้อง จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงโดยมีประเด็นร่วมจากเนื้อหาหลัก ซึ่งสามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะการบูรณาการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของความหลากหลายทางเนื้อหา และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาแต่ละด้านตามความเหมาะสมของบริบทรายวิชา เป็นไปในลักษณะเดียวกับการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันที่จะพบเจอกับเรื่องราวที่มากมายในหลายบริบท การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงมีความเชื่อมโยงกับความเป็นอยู่ของวิถีชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับดวงเดือน อ่อนน่วม และ ทิศนา แคมมณี (2548) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการบูรณาการไว้ว่าในชีวิตประจำวัน ต้องใช้ความรู้หลายด้านในการทำงานร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะองค์รวม เน้นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตนักเรียน โดยครูและนักเรียนจะต้องมีการกำหนดแนวทางเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อนักเรียน และสนองต่อความจำเป็นในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ด้านความคิดเห็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย

แบ่งการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์

1. ผลการวิจัยจากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูศิลปะ สามารถสรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นด้านการจัดหลักสูตร ครูศิลปะมีความเห็นว่าควรมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย โดยมีความคิดเห็นว่าควรจัดเป็นวิชาเลือก เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามศักยภาพและความสนใจของตนเอง เพราะมีเนื้อหาที่ต้องใช้ทักษะและความอดทน โดยผู้สอนต้องทำหน้าที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ และให้โอกาสเด็กที่อาจไม่มีทักษะแต่มีความสนใจ เช่นเดียวกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ระบุไว้ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม

1.1 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายอัตลักษณ์ของผ้าทอไทยทรงดำได้ เปรียบเทียบความแตกต่างของผ้าทอจากแหล่งอื่นได้ และเพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของผ้าทอไทยทรงดำของหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ทางภูมิปัญญาเมื่อรู้จึงสามารถแยกแยะหน้าที่ใช้สอยและเปรียบเทียบได้ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาตนเอง อันเป็นผลเชื่อมโยงไปถึงการเรียนรู้ในลักษณะการลงมือศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติจากสถานที่จริง รวมไปถึงความใกล้ชิดเนื่องจากเป็นเรื่องราวของชุมชนตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น นำไปสู่ความภูมิใจและตระหนักเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเองตามวัตถุประสงค์ในเบื้องต้น สอดคล้องกับ จิตรลดา เกิดเรือง (2548) ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของผู้เรียนให้ได้ว่ารู้จักประวัติความเป็นมา ลักษณะของประเพณีและวัฒนธรรมไทยทรงดำ และส่งเสริมจิตสำนึกรักและหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยหลังการทดลองใช้หลักสูตรพบว่าผู้เรียนมีความรู้และทัศนคติที่ดีและเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น สืบเนื่องมาจากผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง ทำให้มีพื้นฐานการเรียนรู้ในวัฒนธรรมท้องถิ่นเบื้องต้น เมื่อต้องเรียนรู้รายละเอียดที่มากขึ้นจึงสามารถเรียนรู้ได้เร็ว และมีผลการประเมินตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.2 ด้านการกำหนดเนื้อหา การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการทอผ้า การสร้างลวดลายด้วยเทคนิคต่าง ๆ และแนวทางในการอนุรักษ์ การพัฒนาเพื่อสืบทอดผ้าทอไทยทรงดำจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของตนเอง โดยได้ลงไปสัมผัสบรรยากาศที่คุ้นเคยในท้องถิ่นและได้ลองฝึกมือปฏิบัติงานจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวัฒนธรรมนำไปสู่ความเข้าใจ ก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าและกลายเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นผู้ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองได้ในที่สุด สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ระบุว่า การมุ่งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมุ่งพัฒนาให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบองค์รวม ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระ และจัดสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เหมาะสมกับวัย มุ่งเน้นทักษะการปฏิบัติจริงให้กับนักเรียน โดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนและสื่อการสอน การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอไทยทรงดำ มาให้ความรู้ในสถานศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดและคลุกคลีกับคนในชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความกล้าที่จะเข้าไปสอบถามข้อมูลและความคิดเห็นแม้ไม่ได้อยู่ในชั้นเรียน เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน วิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาและที่เกิดขึ้นกับงานด้านผ้าทอ เพื่อสามารถหาแนวทางการแก้ปัญหาและปลุกระดมให้ผู้เรียนรู้สึกตระหนักและเกิดจิตสำนึกร่วมที่ดีในการจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานวัฒนธรรม สอดคล้องกับวิจัยของภาวิช สุโพธิ์ (2547) กล่าวถึงการให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เข้ามามีบทบาทในการจัดการสอนแก่ผู้เรียน เนื่องจากชุมชน มีความใกล้ชิด จึงเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ดีที่จะถ่ายทอดมุมมองและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และนอกจากด้านเนื้อหาสาระแล้ว การให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการสอนผู้เรียนจะได้ทราบ และสัมผัสกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนนำไปสู่จิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอไทยทรงดำ และสามารถเปรียบเทียบกับผ้าทอพื้นเมืองจากแหล่งอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้เป็นผลสะท้อนมาจากบริบทปัจจุบันมีสินค้าด้านผ้าทอมากมาย รวมถึงงานด้านผ้าทอมีรูปแบบการผลิตทั้งแบบใหม่และดั้งเดิม การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักผ้าทอจึงเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความสนใจ เข้ามารับรู้จนเกิดความเข้าใจ แล้วจึงสามารถอธิบายและแยกแยะและเปรียบเทียบได้ อย่างไรก็ตามข้อสำคัญของการวัดและประเมินผลต้องตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของแต่ละหลักสูตรเอง สอดคล้องกับนฤมล ทัพวงค์ (2550) ที่ได้กล่าวถึงการวัดประเมินผลการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะ สามารถทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านใด โดยพิจารณาการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหลัก

2. ผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ปราชญ์ชาวบ้านและช่างด้านผ้าทอไทยทรงดำ มีความเห็นว่าควรมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับผ้าทอไทยทรงดำ เนื่องจากไม่มีผู้มาสืบทอด โดยอยากเน้นให้ผู้เรียนรู้จักและสามารถใช้งานด้านผ้าทอไทยทรงดำได้อย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียม และการฝึกทักษะในด้านผ้าทอไทยทรงดำโดยเน้นไปที่ผลงานในรูปแบบดั้งเดิม เพราะเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ถูกหลานควรรู้และสืบสานต่อไปไม่ให้สูญหาย เมื่อเข้าใจงานในรูปแบบดั้งเดิมครบถ้วนแล้วจึงค่อยเรียนรู้การสร้างงานในแบบสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงรูปแบบตามขนบธรรมเนียมเดิม ในขณะที่สร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ภายใต้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์อย่างเหมาะสม เนื่องจากงานด้านผ้าทอของชาวไทยทรงดำมีความเฉพาะตัวในด้านลวดลายและสีสันทที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและโอกาสในการใช้งาน ดังนั้นการศึกษาและเรียนรู้เพื่อการออกแบบผลงานที่เหมาะสมจึงมีผลต่อการรับรู้และความรู้สึที่เหมาะสมในการใช้งาน สอดคล้องกับ จุรีวรรณ จันพลา (2554) ที่กล่าวถึงความสำคัญในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำ ถึงความสำคัญที่นักออกแบบ จะต้องคำนึงถึงเมื่อจะสร้างสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน คือ การคงเอกลักษณ์และการสื่อความหมาย

ของลวดลายและสีเส้นต่าง ๆ ตามความเชื่ออย่างชาวไทยทรงดำมีลวดลายผ้าไม่มาก และสีเส้นที่จำกัด เฉพาะการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำจึงต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่อง การคงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำและความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละพื้นที่ ที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ออกแบบจึงควรมีการศึกษาในเรื่องรายละเอียดของลวดลายแต่ละลาย ว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร สื่อความหมายว่าอย่างไร และใช้ในโอกาสใด ทั้งนี้เพื่อป้องกัน ปัญหาในเรื่องของการนำลวดลายที่ใช้ในโอกาสต่างกัน เช่น งานมงคลและงานอวมงคล มาอยู่ในผลิตภัณฑ์ ขึ้นเดียวกัน

2.2 ผู้ประกอบการสินค้าด้านผ้าทอไทยทรงดำ มีความเห็นว่าปัจจุบันมีช่างด้านผ้าทอ ไทยทรงดำลดลง ทำให้สินค้ามีปริมาณที่จำกัด นอกจากนี้ปัจจัยด้านการพัฒนาสินค้าให้มีความร่วมสมัย และหลากหลายให้สามารถแข่งขันกับสินค้าประเภทเดียวกันในท้องตลาดยังเป็นจุดอ่อน เพราะขาดบุคลากร ผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่จะเข้ามาส่งเสริมและสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงอยากให้หลักสูตรท้องถิ่นตอบสนอง ในด้านการเพิ่มอัตราผู้ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานด้านผ้าทอไทยทรงดำรุ่นใหม่ขึ้น โดยให้ผู้เรียนสามารถ สร้างสรรค์ผลงานได้ทั้งแบบดั้งเดิม และเน้นการสร้างงานในแบบสร้างสรรค์ ที่มีข้อคำนึงถึงรูปแบบ ความเหมาะสมตามความเชื่อของชาติพันธุ์ เนื่องจากผ้าทอไทยทรงดำเปลี่ยนบทบาทมาเป็นสินค้า เชิงวัฒนธรรมในลักษณะการเป็นของฝาก ของที่ระลึก จึงควรมีการพัฒนาสินค้าให้ใช้งานได้ง่ายเหมาะสม กับคนทุกเพศทุกวัย จึงจะช่วยให้ตอบโจทย์กลุ่มผู้บริโภคได้มากขึ้น เป็นไปในลักษณะเดียวกับ อู่วิทย์ สุวคันธกุล และคณะ (2552) ที่กล่าวว่า เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากผ้ามีจำนวนมากมายหลาย รูปแบบและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย มีการเน้นสีเส้นและการออกแบบที่สวยงามทันสมัยสามารถนำไปใช้ ประโยชน์อย่างกว้างขวางจึงเป็นที่นิยมของชาวไทยและต่างชาติ ดังนั้น จึงควรหันมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมภูมิปัญญาของไทยให้พัฒนาเป็นสินค้าที่มีมูลค่ามากขึ้น โดยในส่วนของผ้าทอ พื้นเมืองชาวไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อไม่ให้สูญหายเพราะบริบทสังคมทำให้ผ้าถูกลดความสำคัญลง เนื่องจากไม่ตอบโจทย์ให้กับการใช้งานของผู้คนในยุคปัจจุบัน จึงควรมีการพัฒนาแบบต่าง ๆ นอกเหนือจาก รูปแบบดั้งเดิม เช่น ผ้าชิ้น หมอน ซองใส่โทรศัพท์ เข็มขัด กระเป๋า เป็นต้น โดยรูปแบบดั้งเดิมเป็นรูปแบบ ที่ไม่ทันสมัย การใช้สีและลวดลายน้อย ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภคหากมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยน รูปแบบจากเดิมจะทำให้สินค้ามีผู้สนใจมากยิ่งขึ้นและถือเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการทอผ้าพื้นเมือง ไทยทรงดำพร้อมกับการนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

2.3 นักเรียนมีความสนใจที่จะได้เรียน เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย เนื่องจาก ไม่มีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสเรียนรู้ เพราะต้องเข้ามาเรียนตามระบบการศึกษา รวมถึงช่องว่างระหว่างวัยของเด็ก และปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่มีลดลง โรงเรียนจึงควรมีการจัดเนื้อหาเรื่องนี้ให้เรียนรู้ เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เคยพบเห็นใกล้ตัวในวิถีชีวิตของชุมชน นักเรียนจึงเห็นว่าจะเป็นเรื่องราวความรู้ ที่เป็นประโยชน์ จึงอยากรู้จักและใช้งานได้อย่างถูกต้อง ได้ทดลองฝึกปฏิบัติสร้างผลงาน เพื่อเป็นความรู้ติดตัว สำหรับต่อยอดไปเป็นอาชีพได้ต่อไป โดยมีความสนใจการสร้างผลงานในแบบสร้างสรรค์เนื่องจากคิดว่า

สามารถตอบสนองการใช้งานในวิถีชีวิตของคนในยุคใหม่ได้มากขึ้น จากความคิดเห็นและความสนใจของผู้เรียน ดังกล่าว จึงควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมตนเองอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ อชิรญาณ์ อินตะแสน และ อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ (2559) ที่ได้จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นและพบว่า นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้เนื้อหาของภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยหลังการสอนในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอไทลื้อ จังหวัดน่าน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอไทลื้อในจังหวัดน่านซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง และมีความรู้สึกภูมิใจ ที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นคุณค่าและเกิดความรักความเข้าใจ ในเอกลักษณ์ความสวยงามของผ้าทอไทลื้อ ซึ่งเป็นมรดกสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และสามารถนำไป ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เช่นเดียวกันกับที่ปรากฏในจังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรจะแบ่งไปตามลักษณะ เนื้อหาที่มีจุดเน้น ประกอบด้วย การสั่งสม การสืบสาน และการสร้างสรรค์ ตามลำดับ การสั่งสมเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักเข้าใจที่มาและความสำคัญ การสืบสานเพื่อให้สามารถทำงานในรูปแบบเดิมตามขนบธรรมเนียมเดิมได้ แล้วจึงค่อยมาถึงการสร้างสรรค์ เพื่อการพลิกแพลงให้เกิดสิ่งใหม่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนมีฐานะเป็นผู้สืบสานวัฒนธรรมจากการรู้ในฐานเดิม ที่สามารถสร้างงานในบริบทร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสมภายใต้แนวคิดของวัฒนธรรมเดิม

2. ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และปราชญ์ชาวบ้าน ด้านผ้าทอไทยทรงดำ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพจากการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญโดยตรง และส่งเสริมให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในขณะปฏิบัติงาน

3. ควรมีการจัดกิจกรรมการจัดแสดงผลงานด้านผ้าทอไทยทรงดำในบริบทร่วมสมัย เช่นกิจกรรมสัปดาห์ไทยทรงดำ ส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เพื่อเป็นเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพด้านฝีมือและความคิด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอไทยทรงดำ ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือได้อย่างต่อเนื่อง

2. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการเรื่องผ้าทอไทยทรงดำ ระหว่างกลุ่มสาระ เช่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเน้นการสอนในด้านเนื้อหา ที่มาและความสำคัญ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ การทอ การปัก การปะ และสร้างผลงาน และกลุ่มสาระศิลปะ ส่งเสริม ด้านการออกแบบ เพื่อการพัฒนาผลงาน เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อมีการบูรณาการ เนื้อหาจะถูกแบ่งออกไปในหลาย วิชาที่ผู้เรียนจะได้ศึกษาเนื้อหาในระยะเวลาเรียนยาวนานและรอบด้านมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). *แนวนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม*. http://www.ocac.go.th/document/information/information_2716.pdf

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กิตติกรณ์ นพอุดมพันธ์. (2550). *หัตถกรรมผ้าทอพื้นบ้าน: กรณีศึกษาหัตถกรรมผ้าทอกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิตรลดา เกิดเรือง. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร].

http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=0000002376

จรีวรรณ จันพลา. (2554). *การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดวงเดือน อ่อนน่วม และ ทิศนา แคมมณี. (2548). *การจัดการเรียนรู้บูรณาการ*. พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

นฤมล ท้าววงศ์. (2550). *การวัดและประเมินผล*. เจริญรัตน์ พรินท์ติ้ง.

นิยม ออไอศุรย์. (2539). *การศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำ ในจังหวัดเพชรบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/33955>

บุญเสริม ตินตะสุวรรณ. (2545). *ศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. Digital Research Information Center. <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/126848>

พิรมาลย์ บุญธรรม. (2544). *ความคิดเห็นของชาวไทยทรงดำเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายในพิธีกรรม: กรณีศึกษา จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. Digital Research Information Center.

<https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/109130>

ภาชิต สุโพธิ์. (2547). *การใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติบริเวณโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. ส.เจริญการพิมพ์.

อชิรญาณ์ อินตะแสน และ อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์. (2559). การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะ เรื่องผ้าทอไทลื้อ จังหวัดน่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสาร
สารสนเทศ*, 15(2), 113-124

อุปวิทย์ สุคันธกุล, โอภาส สุขหวาน และ ประทีพ ทองเหลือ. (2552). การออกแบบและพัฒนาสิ่งทอพื้นเมือง
ไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรีกรณีศึกษา: ชุดผ้าบนโต๊ะอาหาร. *วารสารวิชาการ อุตสาหกรรมศึกษา*,
3(1), 101-107.

ภาษาอังกฤษ

Lowenfeld, V. (1957). *Creative and Mental Growth*. The MacMillan Co.